

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора, декана педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

БАХМАТ Наталії Валеріївни

на дисертацію **ТУ Чуаньцзе**

**«Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі
вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України»,**

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі
знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційної роботи, зв'язок із планами відповідних галузей науки. Актуальність теми формування академічної культури зумовлена зростаючими вимогами до якості вищої освіти, необхідністю інтеграції вітчизняної освітньої системи у світовий освітній простір та формуванням особистості здобувача освіти як активного, відповідального, самостійного та академічно доброчесного суб'єкта освітнього процесу. Академічна культура є результатом історичної трансформації суспільства, як наслідок соціальної взаємодії в академічній спільноті. Відтак, академічна культура є важливою складовою професійного становлення майбутніх фахівців, адже вона охоплює не лише знання й уміння, але й ціннісні орієнтації, етичні принципи, комунікативну культуру та здатність до критичного мислення. Формування академічної культури є запорукою успішної самореалізації здобувачів освіти у професійному та науковому середовищі.

Означені концептуальні установки зберігають своє значення у процесі формування академічної культури майбутніх піаністів.

Необхідність дослідження проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів обумовлена сучасними тенденціями у професійній мистецькій освіті, що вимагають не лише високого рівня виконавської майстерності, а й глибокого усвідомлення етичних норм, академічної доброчесності, науково-педагогічної рефлексії та здатності до міждисциплінарної взаємодії. Формування академічної культури є ключовим чинником гармонійного розвитку особистості музиканта, оскільки поєднує в собі професійну компетентність, інтелектуальну зрілість, самодисципліну та ціннісне ставлення до освітнього процесу й мистецької діяльності. Для майбутніх піаністів академічна культура виступає підґрунтям для ефективного засвоєння психолого-педагогічних знань, осмисленого

виконання музичних творів, взаємодії з аудиторією та викладачами, а також подальшого професійного зростання у сфері музичного мистецтва.

Таким чином, можемо з упевненістю стверджувати про беззаперечну актуальність дослідження Ту Чуаньцзе «Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України».

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та є складовою комплексного дослідження «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контексті» (реєстраційний номер 0121U107883).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінка змісту дисертації.

Мета дослідження полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Згідно з поставленою метою чітко визначено завдання кваліфікаційної роботи, об'єкт і предмет дослідження, методи наукового пошуку. Вважаємо, що науковий апарат дисертації сформульовано коректно, виражено й науково обґрунтовано.

Логічно побудованою є структура дисертації, зміст якої ґрунтовно презентовано в анотаціях українською та англійською мовами, вступі, трьох розділах з підрозділами, висновках до розділів, загальних висновках, списку використаних джерел (247 найменувань, з них 28 – закордонних) та додатках. Загальний обсяг роботи становить 241 сторінку, з них основного тексту – 174 сторінки.

Вивчення та аналіз дисертації Ту Чуаньцзе засвідчує, що отримані результати дослідження та сформульовані висновки (загальні та за окремими розділами) є достовірними, мають достатню доказову базу, засновану на результатах педагогічного експерименту.

На позитивну оцінку заслуговує зміст кожного розділу дисертації, що чітко підпорядковано меті та завданням дослідження.

Теоретичним здобутком дисертанта є розробка поняттєво-термінологічного апарату дослідження (визначення сутності та змісту ключових дефініцій, представлення авторського трактування досліджуваних

категорій) у першому розділі. Так, на основі системного аналізу думок науковців, зважаючи на різні аспекти тлумачення академічної культури майбутніх піаністів через термінологічний аналіз понять «культура», «академічна культура», «академічна культура музиканта», а також на сприйняття академічної культури студентами академічна культура майбутнього піаніста потрактовується як соціально зумовлене, динамічне особистісне утворення, яке формується у середовищі закладу вищої освіти і проявляється у системі сформованих ціннісних орієнтацій (до музичного мистецтва, до музично-педагогічної діяльності, до особистості слухачів та учнів), динамічній системі загальних (у сфері музичної освіти) і спеціальних знань (про способи і методи специфічної діяльності, у т.ч. музичної, виконавської, педагогічної), навичок (пізнання музичного мистецтва; сприйняття, виконання, створення музики, спілкування з художніми зразками культури), а також у прагненні творчої самореалізації в музичній діяльності.

Заслуговує на увагу розроблена автором структура формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України, що є системним поєднанням таких компонентів, як: ціннісно-орієнтаційний, професійно-теоретичний, професійно-практичний, особистісно-творчий. При цьому визначено особливості її формування одночасно у трьох площинах: загальнокультурній, де академічна культура постає як фактор, що забезпечує культурно-творчу діяльність підготовки майбутніх піаністів; загальнопедагогічній, що детермінована вимогами професії; музично-педагогічній, що відображає специфіку професійної діяльності піаністів.

Грунтовність та достовірність викладу тексту дисертації зумовлюється всебічним, аргументованим аналізом відповідної джерельної бази. Опрацювання та критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведені емпіричні дослідження, власний досвід мистецької діяльності склали основу запропонованої автором оригінальної моделі формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України, що дозволило комплексно представити процес формування академічної культури майбутніх піаністів та схарактеризувати причинно-наслідкові зв'язки між основними підходами й принципами до їх професійної підготовки, етапами формування академічної культури та змістом, формами й методами, що забезпечують досягнення бажаного результату – позитивної динаміки у рівнях сформованості компонентів академічної культури майбутніх піаністів. В основу побудови моделі покладено виявлені Ту Чуаньцзе педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних

дисциплін у ЗВО України: розвиток комунікативних навичок у професійному спілкуванні; розвиток критичного мислення студентів; заохочення до участі у наукових, освітніх і практичних неформальних заходах (тренінги, майстер-класи, семінари, науково-популярні лекції, виступи, концерти тощо).

Дисертаційна робота відзначається логічним викладом наукових результатів, структурною виваженістю та чіткістю, узгодженістю поставлених завдань і сформульованих висновків.

Розроблену модель формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України успішно апробовано в процесі проведення експериментальної роботи дослідження, хід і результати якої досить коректно і повно висвітлено у третьому розділі дисертації.

Педагогічний експеримент передбачав порівняння результатів двох груп – контрольної та експериментальної. До контрольної групи (КГ) увійшов 41 студент. Їхнє навчання відбувалося відповідно до традиційного підходу до підготовки майбутніх піаністів. До експериментальної групи (ЕГ) увійшли 53 студенти, де відбувалося експериментальне навчання. До груп, що брали участь в експерименті, увійшли студенти з різною успішністю за фахом. Водночас підбір студентів у КГ і ЕГ здійснювалося таким чином, щоб рівень навчальних досягнень студентів обох груп статистично збігався. На початку і в кінці педагогічного експерименту кожен показник академічної культури майбутніх піаністів розраховувався для кожної з груп за обраними методиками. Результати ранжувалися за рівнями. До результатів застосовувався критерій Стюдента оцінки середніх. Будувалися нульова (середні статистично однакові) і альтернативна (середні статистично різні) гіпотези. Обраний рівень значущості – 0,05.

На основі кількісного і якісного аналізу емпіричних даних для КГ і ЕГ було підтверджено статистичну відмінність у рівнях сформованості компонентів академічної культури, причому найбільшій динаміки набули показники «Ціннісні орієнтації» (зафіксовано значне зростання ступенів розвиненості базових цінностей, зокрема практично сформоване для студентів ЕГ «Я» у майбутніх музикантів, високий ступінь позитивного самосприйняття, вміння самовиражатися, поважати себе як індивідуальність) та «Потреба у досягненнях» (встановлено посилення прагнення творчої самореалізації в музичній діяльності, розвиток студентів у їхній музично-просвітницькій діяльності, виконавчій практиці, участі у конкурсах).

Педагогічний експеримент засвідчив ефективність виявлених педагогічних умов формування академічної культури піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Отже, дисертація Ту Чуаньцзе є результатом власних досліджень та самостійною працею дисертанта. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані автором особисто.

Оцінювання змісту дисертації дає можливість констатувати, що дисертаційна робота Ту Чуаньцзе є цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю й достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки й вимогам, які висуваються до наукових розвідок такого типу. Стиль викладу матеріалів, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Наукова новизна результатів полягає в тому, що:

вперше: визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України;

уточнено сутність і структуру поняття «академічна культура майбутнього піаніста»

удосконалено освітню програму підготовки майбутніх піаністів через модернізацію змісту психолого-педагогічних дисциплін, методи й організаційні форми навчання, які сприяють формуванню академічної культури майбутніх піаністів;

розширено перелік освітніх компонентів спецкурсом «Академічна культура музиканта», який орієнтований на розвиток академічних знань музикантів, їх комунікаційних навичок і ціннісних орієнтацій;

подальшого розвитку набули наукові положення теорії і методики професійної підготовки майбутніх піаністів; наукові уявлення про критерії, показники та рівні сформованості академічної культури майбутніх піаністів.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Безперечна цінність одержаних Ту Чуаньцзе результатів для музично-педагогічної науки полягає в розробці та апробації моделі формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Практичне значення отриманих результатів дослідження визначено можливістю використання матеріалів дослідження у системі підготовки майбутніх фахівців мистецтв: у процесі викладання нормативних (психолого-педагогічних) і варіативних дисциплін і спецкурсів, розробленні освітніх програм, навчальних планів підготовки фахівців мистецтв, розробленні та

вдосконаленні змісту освітніх компонентів освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, у підготовці студентами кваліфікаційних робіт тощо.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Основні наукові положення дисертаційної роботи висвітлено у 8 публікаціях (із них 8 – одноосібні), зокрема: 4 статтях у наукових фахових виданнях України, 1 стаття періодичному науковому виданні інших держав, 3 тезах доповідей, які додатково відображають результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Відзначаючи високий рівень дисертаційної роботи Ту Чуаньцзе, наукове та практичне значення отриманих результатів проведеного дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі дискусійні положення, зауваження та побажання:

1. При доборі підходів до формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін автор не обирає діяльнісний підхід, водночас цей підхід формує академічну культуру піаніста в діяльності, оскільки зосереджує увагу на активній ролі студента в академічному середовищі (пошук інформації, підготовка презентацій, написання рефератів тощо, проєктну і практичну діяльність).

2. У роботі недостатньо обґрунтовано доцільність принципу інтеграції у формуванні академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін (замало прикладів практичної його реалізації).

3. Дослідник послуговується статистичними методами, зокрема, критерій Стюдента оцінки середніх, проте не обґрунтовує, чому саме цей метод вважає коректним для свого дослідження.

4. У роботі (підрозділ 2.3.) описано запропонований автором спецкурс «Академічна культура музиканта», покликаний сформулювати уявлення майбутніх фахівців культури і мистецтва про культуру та її види у світі. Вважаємо, що доцільно було б подати в додатках до роботи програму зазначеного спецкурсу.

5. Робота насичена великою кількістю таблиць і рисунків, частину з яких можна було б розмістити в додатках.

Водночас зауважимо, що зазначені зауваження і побажання мають дискусійний характер, через що не зменшують наукову новизну, теоретичне і практичне значення дисертаційної роботи, що рецензується.

Загальний висновок

Дисертація Ту Чуаньцзе на тему «Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням. Робота відповідає Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії» зі змінами, а її автор – Ту Чуаньцзе – заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
член-кореспондент НАПН України
декан педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Наталія БАХМАТ

